

1. ความเป็นมาของปัญหา

หนังสือมหาชาติคำหลวงที่แต่งในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ เมื่อ พ.ศ. 2025 ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น เป็นหนังสือที่แปลจากภาษามครเป็นภาษาไทย มีทั้งหมด 13 กัณฑ์ คือ กัณฑ์ศุภพร ทิมพานต์ ทานกัณฑ์ วนประเวศน์ ชูชก จุลพน มหาพน กุมาร มัทรี สักกรบรรพ महाराज ฉชิตยบรรพ และนครกัณฑ์ และมีหลักฐานจากจดหมายเหตุว่า เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า ต้นฉบับหนังสือมหาชาติคำหลวงสูญหายไป 6 กัณฑ์ คือ กัณฑ์ทิมพานต์ ทานกัณฑ์ จุลพน มัทรี สักกรบรรพ และฉชิตยบรรพและพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดฯ ให้ประชุมนักปราชญ์ราชบัณฑิตในกรุงรัตนโกสินทร์ แต่งกัณฑ์ที่ขาดหายไปทั้ง 6 กัณฑ์ ขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. 2358 หนังสือมหาชาติคำหลวงจึงมีครบทั้ง 13 กัณฑ์ คือ มหาชาติคำหลวงที่เป็นส่วนวนเก่า 7 กัณฑ์ กับมหาชาติคำหลวงที่แต่งขึ้นใหม่แทนของเก่าที่ขาดหายไปอีก 6 กัณฑ์ ในสมัยที่ผู้วิจัยมีโอกาสศึกษาหนังสือมหาชาติคำหลวงบางกัณฑ์ในชั้นปีที่ 4 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยเห็นว่า คำบางคำในมหาชาติคำหลวงใช้แตกต่างจากในสมัยปัจจุบัน อันแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงของภาษา นอกจากนี้การสร้างคำบางแบบยังมีใช้เป็นแบบอย่างมาจนถึงสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความรู้สึกสนใจที่จะศึกษาความแตกต่างของภาษาในมหาชาติคำหลวงกับในสมัยปัจจุบัน รวมทั้งแบบอย่างการสร้างคำในมหาชาติคำหลวงด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาในกัณฑ์ที่เชื่อว่าเป็นส่วนวนเก่าสมัยอยุธยา 7 กัณฑ์ คือ กัณฑ์ศุภพร วนประเวศน์ ชูชก มหาพน กุมาร महाराज และนครกัณฑ์

จากการศึกษาภาษาที่ปรากฏในมหาชาติคำหลวงทั้ง 7 กัณฑ์ ซึ่งเป็นภาษาไทย วนเก่าสมัยอยุธยานั้น ผู้วิจัยพบว่า มีวิธีสร้างคำขึ้นในรูปแบบที่มีใช้มาจนถึงปัจจุบันบ้าง หรือไม่มีใช้มาจนถึงปัจจุบันบ้าง นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างจากภาษาสมัยปัจจุบันในคำ

อักษรวิธี โครงสร้าง การใช้คำ ความหมายของคำตลอดจนสำนวนภาษา ทั้งนี้เนื่องจากภาษาในมหาชาติคำหลวงและในสมัยปัจจุบันมีระยะเวลาห่างกันถึงเกือบประมาณ 500 ปี ความยาวนานของกาลเวลาจึงน่าจะเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะรวบรวมคำในมหาชาติคำหลวงมาศึกษาว่ามีคำใดบ้างที่มีการใช้หรือมีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยปัจจุบัน และเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ตลอดจนศึกษาวิธีการสร้างคำขึ้นใช้ในมหาชาติคำหลวงด้วย เพื่อให้เข้าใจลักษณะภาษาโบราณมากขึ้น

2. ความมุ่งหมายในการวิจัย

ความมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาการสร้างคำในมหาชาติคำหลวงว่ามีกี่ประเภท แต่ละประเภทจะมีวิธีการอย่างไรและมีลักษณะอย่างไร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านการใช้คำและสำนวนในมหาชาติคำหลวงกับภาษาไทยสมัยปัจจุบัน ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง
3. เพื่อศึกษาความหมายของคำในมหาชาติคำหลวงกับคำที่เป็นคำเดียวกันในสมัยปัจจุบันว่ามีความหมายเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การสร้างคำและการใช้คำไทยในมหาชาติคำหลวง" มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. วิจัยเฉพาะมหาชาติคำหลวง 7 กัณฑ์ ที่เชื่อว่าเป็นสำนวนเก่าสมัยอยุธยา คือ กัณฑ์ศพร วนประเวศน์ ชูชก มหาพน กุมาร มหาราช และนครกัณฑ์ จากหนังสือมหาชาติคำหลวง ฉบับนายแห เทตระกุล ซึ่งพิมพ์เมื่อพ.ศ. 2460
2. ในด้านการสร้างคำจะวิจัยให้เห็นเฉพาะลักษณะวิธีการสร้างคำตามแบบของไทยและแบบที่ยืมจากเขมร แบบต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 การสร้างคำแผลง จะศึกษาเฉพาะคำแผลงประเภทเพิ่มพยางค์คำเดิมตามแบบต่าง ๆ โดยจะรวบรวมคำที่แผลงจากคำไทยและคำเขมรบางคำเท่านั้น

2.2 การสร้างคำซ้ำและการสร้างคำซ้อน คำที่นำมาซ้ำหรือซ้อนเป็นคำไทย มีที่นำคำเขมรและคำบาลี คำสันสกฤต มาซ้ำหรือซ้อนบางเฉพาะบางคำที่มีลักษณะใกล้เคียงกับคำซ้ำคำซ้อนของไทยเท่านั้น

2.3 การสร้างคำราชาศัพท์ จะศึกษาทั้งแบบที่สร้างจากคำไทย คำเขมร คำบาลี และคำสันสกฤตควบ

3. ในด้านการใช้คำและความหมายของคำในมหາชาติคำหลวงจะวิจัยเฉพาะคำไทยเท่านั้น ส่วนคำภาษาอื่น เช่น คำเขมร คำบาลี และคำสันสกฤตบางคำก็จะรวบรวมไว้ด้วยถ้ามีการใช้หรือความหมายของคำต่างจากที่ใช้ในสมัยปัจจุบันอย่างชัดเจน

4. ในการวิจัยนี้จะวิจัยการใช้คำ ความหมายของคำตลอดจนส่วนวนในมหາชาติคำหลวงเปรียบเทียบกับภาษาสมัยปัจจุบัน

5. ในการวิจัยนี้คำว่า ภาษาสมัยปัจจุบัน หมายถึง ภาษารุงเทพฯ ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนที่ใช้เป็นธรรมดาสามัญในสมัยของผู้วิจัย ทั้งนี้จะไม่รวมภาษาที่ใช้ในบทร้อยกรองและส่วนวนโวหารที่ผู้ใช้ภาษาจงใจใช้ให้แปลกออกไป

4. ความสำคัญหรือประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้ คือ

1. ช่วยให้ทราบวิธีการสร้างคำแบบต่าง ๆ ในหนังสือมหາชาติคำหลวง
2. ช่วยให้ทราบถึงข้อแตกต่างระหว่างภาษารุ่นเก่ากับภาษาสมัยปัจจุบัน ในด้านการใช้คำ สำนวน และความหมายของคำ
3. เป็นแนวทางให้ผู้สนใจทางภาษาได้ศึกษาเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับภาษารุ่นเก่าต่อไป

5. วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นลำดับขั้น ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากหนังสือมหາชาติคำหลวงที่เป็นกัณฑ์เก่าทั้ง 7 กัณฑ์

2. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาจำแนกประเภทและวิจัยตามหัวข้อ ดังนี้

2.1 การสร้างคำแบบต่าง ๆ คือ การสร้างคำแผลง คำซ้ำ คำซ้อน และคำราชาศัพท์

2.2 การใช้คำในหมวดคำที่สำคัญ ๆ บางหมวด คือ หมวดคำสรรพนาม คำลักษณนาม คำบุพบท คำเชื่อม และคำปฏิเสธ

2.3 การใช้คำตามความหมายที่แตกต่างจากปัจจุบัน

2.4 การใช้สำนวนแบบต่าง ๆ

3. พิจารณา วิเคราะห์ลักษณะของคำ และการใช้คำในกลุ่มคำต่าง ๆ ที่แยกประเภทไว้ตามลักษณะโครงสร้าง หน้าที่ทางไวยากรณ์ ความหมาย และการใช้ โดยเปรียบเทียบกับภาษาสมัยปัจจุบัน.

6. บัญชีอักษรย่อรายชื่อหนังสือที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูล

ทศพร	มหาชาติคำหลวงกัณฑ์ทศพร
วนประเวศน์	" " กัณฑ์วนประเวศน์
ชูชก	" " กัณฑ์ชูชก
มหาพน	" " กัณฑ์มหาพน
กุมาร	" " กัณฑ์กุมาร
มหาราช	" " กัณฑ์มหาราช
นคร	" " กัณฑ์นครกัณฑ์
พจนานุกรมฯ	พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493
พจน.ไทยยวน	พจนานุกรม ไทยยวน-ไทย-อังกฤษ พ.ศ. 2508
พจน.ถิ่นใต้	พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2514
พจน.อีสาน	พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง พ.ศ. 2515
อักษรวิธานศรีบทา	อักษรวิธานศรีบทาของหมอปรีคเล พ.ศ. 2416
อักษรานศัพท์กัณฑ์ทศพร	อักษรานศัพท์มหาชาติคำหลวงใน <u>ภาษาและหนังสือ</u> 2 (มิถุนายน, 2504)
อักษรานศัพท์กัณฑ์วนประเวศน์	" " " " 4 (ตุลาคม, 2515)
อักษรานศัพท์กัณฑ์ชูชก	" " " " 11 (มีนาคม, 2517)

อธิราชันศัพทักัณัฒมหาพน
อธิราชันศัพทักณณบับ
มหาชาติา

อธิราชันศัพทมหาชาติค้ำหลวงในภาษาและหนังสือ 15(พฤษภาคม,2518
อธิราชันศัพทมหาชาติค้ำหลวงทณณบับยังไมไคพิมพิ
มหาชาติค้ำหลวง

ศุนย์วิทยทรัพยากร
จุพาลงกรณัฒมหาวิทยาลัย